



NATO Operasyonları ve Kamu Diplomasisi

Emrah AYDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Gazetecilik Bölümü
Asst.Prof., Fırat University, Department of Journalism

Orcid ID: 0000-0002-3770-0444

eaydemir@firat.edu.tr

Öz

Soğuk Savaş sonrası NATO'nun dönüşümüyle örgüt üzerinde tartışmalar başlamış ve NATO terörle mücadele kapsamında yeni stratejiler geliştirerek mücadelesine devam etmiştir. Bu bağlamda uluslararası sistem içerisinde güvenlik konusunu kamu diplomasisine ekleyen NATO tam operasyonel kapasitesi, hızlı tepki kuvveti, dünyanın herhangi bir yerinde operasyonlarda görev yapabilecek durumda olması ve en önemlisi kamuoyu ile iletişim kurmaya çalışması örgüte farklı bir boyut kazandırmaktadır. NATO'nun söz konusu özellikleri demokratik bir barışın korunmasında önemli bir kamu diplomasisi aktörü olarak ele alınmasına ilişkin dikkatleri çekmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, NATO operasyonlarının ve stratejik konseptlerinin örgütün dönüşümüne nasıl ve ne şekilde etki ettiği, kamu diplomasisi uygulamalarına nasıl zemin hazırladığını değerlendirmek ve örgütün kamu diplomasisi faaliyetlerini incelemektir. Çalışmanın sonucunda kamu diplomasisi faaliyetlerinin NATO operasyonlarının başarısı açısından kamuoyuyla diyalog oluşturduğu ve işbirliği ile operasyonlara katkı sağladığı bilgisine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: NATO, Kamu Diplomasisi, NATO Operasyonları, Stratejik Konsept, Afganistan

NATO Operations and Public Diplomacy

Abstract

NATO's transformation after the Cold War has raised debate over the organization and NATO has continued its struggle by developing new strategies in the fight against terrorism. In this context, NATO, which attaches the issue of security to the public diplomacy within the international system, brings a different dimension to the organization with its full operational capacity, rapid reaction force, ability to perform operations all around the world and, in particular, its ability to use its potential to communicate with the public opinion. In this context, the aim of this study is to assess by which means and how the operations and strategic concepts of NATO affect the transformation of the organization and how it has laid the groundwork for public diplomacy practices, and to examine public diplomacy activities of the organization. As a result of the study, it is concluded that the public diplomacy activities have established dialogue with the public opinion in terms of the success of NATO operations and have contributed to operations through cooperation.

Keywords: NATO, Public Diplomacy, NATO Operations, Strategic Concept, Afghanistan

Giriş

Modern dünya sahnesinde en eski ve evrensel olarak tanınan aktörlerden biri devlettir. Uluslararası ilişkiler, devletler arasındaki etkileşimi oluşturacak bir ortam sağlamıştır. Uluslararası ilişkilere katılan veya uluslararası ilişkileri teşvik eden kuruluşlarla uluslararası sistemde değişiklikler meydana gelmiştir. Hızlanan küreselleşme süreci ile birlikte uluslararası ilişkilerdeki değişiklikler, milli devletler dışında uluslararası aktörlerin önemini arttırmış ve güvenlik olgusunun boyutunu değiştirmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra Soğuk Savaş boyunca dünya iki güvenlik kutbuna ayrılmış ve gün geçtikçe devletler yeni ulusal güvenlik alanlarıyla yüz yüze gelmeye başlamıştır. Soğuk Savaş'ın bitmesiyle çok kutuplu bir dünya sistemi ortaya çıkmış ve küreselleşme farklı medeniyetlere sahip insanlar arasındaki etkileşimi arttırmıştır. Böylece işbirliği ve ittifaklar ön plana çıkmış ve pek çok aktör uluslararası politika sürecinde yer almıştır.

Günümüzde uluslararası politika sürecinde yer alan önemli aktörlerden biri de NATO'dur (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü). NATO, Amerika Birleşik Devletleri'nden Afganistan'a kadar büyük bir coğrafyada faaliyet göstermektedir. Terörle mücadele, kasırgadan zarar gören insanlara yardım yapmaya kadar geniş bir görev yelpazesinde önemli çalışmalara imza atan NATO (Erol ve Oğuz, 2012:169), amaçlar ve çıkarları konusunda gerekli kaynakları harekete geçirebilme, devletler arasındaki ilişkilere etki edebilme, küresel işbirliği sağlayabilme ve küresel sistemde diğer devlet dışı aktörleri etkileyebilme özelliğine sahiptir. NATO söz konusu özellikleri ile değerlerini, politikalarını ve hedeflerini kamu diplomasisi uygulamaları ile hem kendi üyelerine, hem de üye olmayan devletlere ve operasyonların yürütüldüğü kamuoyuna anlatma gayreti içerisinde.

Söz konusu çalışmanın ilk kısmında kamu diplomasisi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın devamında NATO'nun tanımı ve yapısı ve NATO Kamu Diplomasisi Birimi ve faaliyetleri incelenmiştir. Çalışmanın son kısmında ise operasyonlar ve stratejik konseptlerin NATO'nun dönüşümüne etkisi ve Afganistan Operasyonu üzerinden NATO'nun kamu diplomasisi faaliyetleri ele alınmıştır.

Kamu Diplomasisini Anlamak

Günümüzde hükümet dışı aktörlerin dış politikada rolü artmıştır. Aktörlerin etkinliğinin yükselmesiyle meydana gelen yeni küresel yapı, yeni aktörler ve etkileşim süreçleri ortaya çıkarmış ve devletlerin uluslararası ilişkilerdeki etkisini azaltmıştır. Bu durum devletlerin otorite ve denetim yetkilerini sonlandırma noktasına getirmiş ve yeni dünya sistemi, yeni anlayışların doğmasına neden olmuştur (Arıboğan, 1998:210-212). Bu açıdan bakıldığında yeni dünyada devletler kendi kurdukları ilişkilerde



çözülemez sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Söz konusu sorunlar yeni aktörlerin perspektifinde çözülmeye çalışılmış ve klasik diplomasi anlayışı değişime uğramıştır (Sancar, 2012:12-13). Diplomasi anlayışının değişimi ile uluslararası ilişkilerde yeni formülasyonlar doğmuş ve diplomasi faaliyetleri halkın katılımının dâhil olduğu farklı bir boyuta taşınmıştır.

Yeni dünya çok devletli bir sistem kurulmasını sağlamış, hızla gelişen teknoloji ve küresel demokratik düşünceler güç dengesi sistemlerini değiştirmiş ve uluslararası ilişkileri küresel bir boyuta taşımıştır (Kissinger, 2012:15-18). Diplomasinin farklı bir boyuta taşınması ile enerji, çevre, insan hakları, terörizm, doğal afetler, sınıraşan sular, insani yardımlar, fakirlik, siber terörizm, nükleer silahlar gibi yeni diplomasi faaliyetleri ortaya çıkmış ve hükümet dışı aktörlerle diplomasi genişlemiş ve çeşitlendirilmiştir (İskit, 2012:349-350). Özellikle yeni bir dünya politikasının oluşmasında bilgi devrimi de etkili olmuş ve bilgi devrimi merkezi hükümetlerin denetimini azaltmış ve Birleşmiş Milletler, NATO gibi devlet dışı aktörleri güçlendirmiştir (Nye and Welch, 2013:387-391). Yaşanan bu değişimler, kamu diplomasisinin doğmasına zemin hazırlamış ve diplomaside izlenen yöntemler yenilenmiştir.

Fransızca'da 'la diplomatie publique', İngilizce'de 'public diplomacy' olarak kullanılan kamu diplomasisi kavramının üzerinde çok fazlaca tanım bulunmaktadır.

Tuch'a göre (1990:3) kamu diplomasisi, kendi ulusunun ideallerini ve düşüncelerini, kendi kurumlarını, kültürünü, ulusal hedeflerini ve güncel politikalarını yabancı halklara anlatma amacı taşıyan bir iletişim sürecidir.

Edward Murrow Kamu Diplomasisi Merkezi'ne göre dış politikaların düzenlenmesi ve yürütülmesi olan kamu diplomasisi, kamu tutumlarının etkilenmesidir. Merkeze göre kamu diplomasisi, hükümetlerin diğer devletlerdeki kamuoyunu oluşturmalarını, özel grupların etkileşimini, devletlerin birbirleri arasındaki ilgi alanlarını, dış temsilciler ve diplomatlar arasındaki iletişimi ve kültürlerarası iletişim sürecini içermektedir (The Edward Murrow Center of Public Diplomacy).

Cull ise (2009:12) kamu diplomasisini uluslararası bir aktörün yabancı bir halk ile bağlantı kurmak için uluslararası çevreyi yönetme girişimi olarak tanımlamıştır. Gullion'a göre kamu diplomasisi, özel gruplar, bireyler ve hükümetler tarafından dış politika kararları üzerinde diğer hükümetlerin ve vatandaşların tutum ve görüşlerini etkilemektir (The Edward Murrow Center of Public Diplomacy b).

Pek çok yolla şekillenen kamu diplomasisi, bilgi erişiminin engellendiği bir ülkeye dürüst bir dünya görüşü getirme çabası olarak da görülebilir (Seib, 2009:772). Kamuların ve hükümetlerin meselesi haline gelen kamu diplomasisi, iyi yetiştirilmiş bir fikrin daha sofistike bir değişkenidir. Bu doğrultuda uluslararası politikanın yeni paradigması olan kamu diplomasisi



(Hocking, 2005:41) uluslararası aktör olmak için çabalayan, uluslararası sorunlarla karşı karşıya bulunan, dünyada var olan sorunlarla ilgili bir konuda pozitif sonuçlar elde etmek isteyen ülkelerin ve devlet dışı aktörlerin hem kendi kamuoylarında hem de dünya kamuoyunda başvurdukları bir metottur (Bozkır, 2013:32).

Kamu diplomasisi çok yanlı iletişim sürecinin hükümet ve hükümet dışı aktörler tarafından devreye sokulmasıdır. NATO gibi hükümet dışı aktörlerin sürece dâhil olmasını sağlayan kamu diplomasisi, doğru stratejilerin ve uygulamaların kullanıldığı, belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinde mesajların aktarıldığı, ülke veya hükümet dışı aktörlerin kendisini anlattığı, stratejik iletişimden yararlanılarak kamuoyunun katılımının sağlandığı çok boyutlu bir paradigmadır.

Bu paradigmanın kaynağını çeşitli aktörler ve sosyal paydaşlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda kamu diplomasisinin aktörleri devlet, devlet dışı örgütler, hükümet, hükümet organları, elçilikler, kültür bakanlığı, dışişleri bakanlığı, kültürel örgütler, sivil toplum kuruluşları ve diasporalardır (Szondi, 2008). Ayrıca kamu diplomasisinin diğer aktörleri ve sosyal paydaşları özel sektör ve çok uluslu küresel işletmeler, üniversiteler ve okullar, kanaat önderleri, baskı grupları, medya ve uluslararası haber ajanslarıdır. Söz konusu aktörler ve paydaşlar, kamu diplomasisinin çeşitli uygulama alanları sayesinde farklı toplumlarla iletişim kurmaktadır. Bu doğrultuda küreselleşme de uygulama alanlarının çeşitliliğini arttırmakta ve kültür, eğitim, inanç, lobcilik ve savunuculuğu içeren uygulama alanlarından yararlanılmaktadır. Bu uygulamalarda gerçekleşen faaliyetler ve ülkelere yönelik uzun süreli projeler, çatışma bölgelerinde de kullanılarak problemler giderilmeye çalışılmaktadır.

NATO'nun Tanımı ve Yapısı

Siyasal ve askeri bir örgütlenme olan Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (*North Atlantic Treaty Organization-NATO*) Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve on Batı Avrupa ülkesinin 1949 yılında katılımları sonucu imzaladıkları bir anlaşma ile kurulmuştur. Türkiye'nin de 1952 yılında üye olduğu NATO, Sovyetler Birliği ve Batılı ülkeler arasında yaşanan anlaşmazlıklar üzerine oluşturulmuştur. Anlaşmazlıklar örgüt açısından savunma niteliğinin daha fazla ön planda tutulmasına neden olmuş ve bu amaçla kuruluş antlaşmasında üyelerin herhangi birine yapılan askeri bir saldırının tüm üyelere yapılmış olacağı belirtilmiş ve ortak ya da bireysel savunma hakkının kullanılacağına altı çizilmiştir (Sönmezoğlu, 2010:429). NATO, kurulduğu dönemin uluslararası konjonktüründen etkilenmiştir. Etkilenme ile NATO'nun genel ve soyut olarak iki amacı ortaya çıkmıştır. Bu amaçlardan ilkinin üye devletler arasında sosyal ve ekonomik gelişimi sağlamak olmuştur. İkinci amacı ise üye devletlerin güvenliğini



sağlamak ve muhafaza etmek noktasında “ortak bir savunma ilkesi” oluşturmak için güç birliği inşa edilmesi olmuştur (Jafarov, 2007:29).

Zamanla NATO’nun askeri bir ittifak olarak kalmayacağı anlaşılmıştır. NATO’nun etki alanının genişlemesi, bir sosyalleşme süreci olarak Batı İttifakı’nın değerlerini ve kurallarını taşıyan bir modernleşme projesi olarak görülmesi (Şenyuva ve Üstün, 2013:23) örgütün askeri bir ittifak örgütü olmasının ötesinde anlamlar taşımaya etki etmiştir. Bu bağlamda NATO ekonomik, ideolojik, sosyal ve politik özellikleriyle kendini ifade etmeye çalışmaktadır (Karabulut, 2012:121).

Üyelerin ortak hareket ettiği bir forum olarak işlev gören NATO dünyanın en güçlü askeri ittifakıdır. Üye ülkelerin hem güvenliğini hem de özgürlüğünü koruma amacı taşıyan NATO günümüzde evrensel değerlerden hareketle bireysel özgürlük, demokrasi, hukukun üstünlüğü gibi değerleri savunmaktadır.

Bu İttifak NATO Konseyi, NATO Genel Sekreterlik ve NATO Askeri Organlar’dan oluşmaktadır. Üç ana bölüm ve bunlara bağlı olarak çalışan dairelerden meydana gelen NATO’da Konsey, en yüksek karar alma organı ve makamı konumundadır (Yiğittepe, 2017:28-30). Genel Sekreterlik ise çeşitli dairelerden oluşmaktadır. İktisat, siyaset, enformasyon ve basın işleri ile görevli *Siyasi İşler Dairesi*, savunma planlaması ve politikasından sorumlu olan *Savunma Planlaması ve Politika Dairesi*, silahlı kuvvetler donatım ve ikmal işlerinden en iyi şekilde faydalanılmasını sağlamak konularında *Savunma Desteği İşleri Dairesi*, örgütü ilgilendiren bilimsel konularda çalışmalar düzenleyen *Bilimsel İşler Dairesi*, altyapı, lojistiğe ilişkin mevcut kaynakların en etkin şekilde kullanılması için önerilerde bulunan *Altyapı, Lojistik ve Konsey Harekât Dairesi* ve son olarak Konsey ile Konsey’e bağlı Savunma Planlama Komitesi’nin ve bunlara bağlı olarak çalışan alt komitelerin kararlarının uygulanması ve komitelerin eşgüdümünden sorumlu olan *Yürütme Sekreterliği* Genel Sekreterlik’in daireleridir (Yiğittepe, 2017:30-31). Geniş bir kurumsal yapıya sahip olan NATO’nun uzun yıllar içinde şekillenen oldukça giriftlenmiş, dallanmış ve komplike bir ağ şekli vardır (Karabulut, 2012:121).

Özgürlük ve güvenlik için siyasi ve askeri yöntemleri kullanan NATO’da toplu savunma, ittifakın merkezindedir ve üyeler arasında bir dayanışma ve bütünleşme ruhu yaratmaktadır. Sadece üyelerinin topraklarını savunmakla kalmayan NATO, mümkün olduğunca demokratik değerleri yaymak, krizleri önlemek, krizleri yönetmek, çatışma sonrası durumları dengelemek ve yeniden yapılandırmayı desteklemek için de çalışmaktadır. Kuzey Amerika’nın güvenliğinin Avrupa’nın güvenliğine bağlandığı transatlantik bağlantıyı somutlaştıran NATO’nun (NATO’s Purpose) yeni stratejisi kamu diplomasisi açısından çok önemlidir. Örgütün stratejik hedefleri üzerine NATO’nun yeni stratejisi, krizlerin çözümünde ilk olarak diplomatik yollara başvurulması, diyalogun ve işbirliğinin geliştirilmesidir. Siyasal niteliğin



daha da ilerletilmesini hedefleyen NATO (Sönmezoğlu, 2010:430) toplam 29 bağımsız üye ülkeden oluşmaktadır.

NATO Kamu Diplomasisi Birimi ve Faaliyetleri

NATO Kamu Diplomasisi Birimi'nin kökenleri NATO Bilgi Servisi'ne dayanmaktadır. NATO Bilgi Servisi, esas itibariyle Atlantik İttifakı'nın amaçları ve kazanımları hakkında kamuoyunu bilgilendirmekle görevlendirilmiştir. Bilgi Servisi, üye devletlere NATO faaliyetleri ve çeşitli iletişim ortamları aracılığıyla bilgi programları toplama ve geliştirme konusunda yardımcı olmuştur. 18 Mayıs 1950 tarihinde 4/7 sayılı Konsey Kararında kurulan Bilgi Servisi, Konsey toplantıları için tüm basın düzenlemelerini koordine etmek ve denetlemek, NATO Karargâhı'na grup ziyaretleri düzenlemek ve konferansları tertiplemek gibi görevlerden sorumlu olmuştur (Public Diplomacy Division a).

2003 yılına gelindiğinde NATO Genel Sekreteri Lord Robertson tarafından NATO Kamu Diplomasisi Birimi kurulmuştur. Kamu diplomasisine ilişkin çalışmalarda bulunan sivil ve asker tüm birimlerin koordinasyonunun oluşturulması amacıyla kurulan Birim, müttefik ve ortak ülkelerin medya ve basın eylemlerinden sorumlu olan NATO Enformasyon ve Basın Ofisi'nin yerini almış ve müttefik devletlerin kendi yürüttükleri iletişim faaliyetlerine destek vermek üzere görevlendirilmiştir (Oktay, 2012:137-138).

Kamuoyu ile iletişim kurmada en iyi uluslararası organizasyon olmaya çalışan Kamu Diplomasisi Birimi'nde etkinlikler ve hizmetler örgütün değerleri ve politikaları hakkında kamuoyunda daha iyi bir anlayış inşa etmenin anahtarı olarak ifade edilmektedir. Kamu Diplomasisi Birimi, NATO'nun hikâyelerini birden fazla hedef kitleye çoklu araçlarla anlatmak, örgütün profilini yükseltmek, kazanımlarını kamuya açıklamak ve tartışmak için çalışmaktadır (NATO Divisions and Views of Interns). Kamu Diplomasisi Birimi, insandan insana katılım, kitle iletişimi, markalaşma ve yirmi dört saat medya operasyonları üzerine eğilmekte ve kamu diplomasisi araçları ile güvenlik, işbirliği, diyalog ve ortaklıklar geliştirmektedir. NATO'nun stratejik iletişim faaliyetlerini de koordine eden Birim, örgütün tüm sivil ve askeri organlarındaki stratejik iletişim faaliyetlerinin lider koordinatörü olarak görev yapmakta ve örgütün yapısına ait diğer kuruluşların üstlendiğini kamu diplomasisi faaliyetlerini bütünüyle uyumlu hale getirmektedir (NATO Divisions and Views of Interns).

Kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütmek üzere bir Kamu Diplomasisi Komitesi (The Committee on Public Diplomacy-CPD) bulunmaktadır. Komite Kuzey Atlantik Konseyi'nin iletişim, medya ve halk katılımı konularında bir danışma organı olarak görev yapmaktadır. NATO'nun kamu diplomasisi stratejisinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinden sorumlu olan Komite, kamu algısı ile ilgili bilgi paylaşımında bulunmaktadır. Ayrıca Komite ulusal bilgi ve iletişim



programlarıyla ilgili deneyimleri paylaşmakta, görüş alışverişi yapmakta, olası toplu eylemleri üyelerle belirlemekte ve gerektiğinde NATO'nun politikaları ve hedeflerinin anlaşılması ve kamu farkındalığını arttırmak için ulusal eylemleri koordine etmektedir (Committee on Public Diplomacy).

NATO Kamu Diplomasisi Birimi'nin Ortak Sponsorluk Hibeleri de kamu diplomasisi açısından önemli bir işlev görmektedir. Barış ve güvenlik ile ilgili konularda kamu diplomasisi faaliyetleri için ortak sponsorluklar, dijital, multimedya ya da çevrimiçi projeler, konferanslar, seminerler, çalıştaylar ve diğer ilgili etkinlikler yapmak üzere NATO Kamu Diplomasisi Birimi'nden isteğe bağlı hibeler sağlanmaktadır. Hibe alanlar genel olarak sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, düşünce kuruluşları ve ilgili diğer STK'lardır. Hibelere ilişkin NATO'nun mevcut gündeminin farklı yönlerine odaklanan projeler, öncelikli olarak toplu savunma, işbirliği güvenliği ve NATO ortaklıkları, kriz yönetiminde NATO'nun rolü, NATO açık kapı politikası, ittifak yetenekleri ve akıllı savunmadır (NATO Public Diplomacy Division's Co-Sponsorship Grant). Söz konusu öncelikli konular ve ortaklaşa projelerle NATO Kamu Diplomasisi Birimi, üye ülkeleri ilgilendirecek konulara ilişkin örgütün gereksinimlerini vurgulamayı tercih etmektedir. Küresel görüntüsünü kamu diplomasisi faaliyetleriyle iletmeye çalışan NATO, geleneksel olmayan bir şekilde faaliyetlerini yürütmektedir.

Söz konusu geleneksel olmayan yeni kamu diplomasisinde yaklaşım kaynağı: *kurumsal markalaşma ve ağ teorisi*, genel amaç: *uluslararası çevrenin idaresi*, rolün niteliği: *ilişki inşa etme*, rolün yapısı: *yatay, aktör tarafından kolaylaştırılmadık* (Cull, 2009:14). Son yıllarda uluslararası bir aktör olarak NATO, Kamu Diplomasisi Birimi ile dünya kamuoyuyla iletişim kurabilmek için kurumsal markalaşmasına özen göstermekte ve uluslararası çevrenin idaresine proje merkezli olarak sivil toplum kuruluşlarını, üniversiteleri ve düşünce kuruluşlarını ortak etmektedir. Eski kamu diplomasisinde var olan rolün niteliğindeki hedeflenen mesajlaşma stratejisinden gittikçe uzaklaşan NATO, rolün niteliğini ilişki inşa etme üzerine kurarak kamu diplomasisini ortaklıklarla yatay olarak gerçekleştirmektedir. Kamu Diplomasisi Birimi, güncel politikaları küresel bir stratejiye dönüştürmeye çalışan bir birim olarak NATO'nun duyarlılıklarını kamuoyuna aktarıp gelecekteki etkileşimler için ortam hazırlamaktadır.

Operasyonlar ve Stratejik Konseptlerin NATO'nun Dönüşümüne Etkisi

1991 Roma Zirvesi'nde İttifak'ın Yeni Stratejik Konsepti onaylamasıyla NATO'da bir dönüşüm başlamıştır. 1991 yılına kadar NATO herhangi bir operasyonda bulunmamış ve bir yıldan az bir süre içinde NATO'nun AWACS uçakları (havadan erken uyarı uçakları) Bosna ve Hersek'te devriye uçuşlarına başlamıştır. Öte yandan tasfiye edilmiş olan Kuzey Ordu Grup



Komutanlığı'nın da Birleşmiş Milletler Koruma Kuvveti karargâhı olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne devri gerçekleşmiştir. Uçuşların başlaması ve devrin gerçekleşmesi NATO'nun Avrupa içinde ve dışında farklı ve zorlu bir dizi operasyonel angajmana girmesine neden olmuştur (Palmer, 2006). İttifak'ın 1991'deki Yeni Stratejik Konsepti ile NATO, stratejisinde bir revizyon yaşamış ve risk tehditlerini ve güvenlik tanımını ele almıştır. 1991 Stratejik Konsepti daha sonra temel güvenlik hizmetlerini de ortaya koyarak kamu diplomasisi ve stratejik yön alanını bir araya getirmeye başlamıştır (Ringsmose and Rynning, 2011:11). Konseptte dâhil edilen kamu diplomasisi ile birlikte NATO'nun çatışmayı öngörmediği gibi İttifak da güvenlik politikasını işbirliği, diyalog ve etkin kolektif savunma temeline dayandırmıştır.

İşbirliği, diyalog ve etkin kolektif savunma çerçevesinde ilk önce Balkanlar ve Akdeniz'de, devamında Afganistan, Irak ve Sudan'ın Darfur bölgesinde yapılan operasyonlar Birleşmiş Milletler ve NATO arasında daha yakın operasyonel ve politik ilişki kurulmasına imkân sağlamıştır. NATO'nun işbirliği ilişkisi Aralık 1992 NATO Dışişleri Bakanları toplantısında Birleşmiş Milletler yetkisi altında yürütülecek barışı koruma operasyonlarına destek verilmesi yönünde karar alınmasıyla da (Palmer, 2006) yeni bir boyuta geçilmiştir.

1991 Stratejik Konsepti'nin ardından NATO'nun 50. kuruluş yıl dönümünde Washington'daki zirvede Avrupa-Atlantik bölgesinin ortak savunması ve barış ve istikrarı için 1999 Stratejik Konsepti onaylanmıştır (Rynning, 2011:15). 1991'de olduğu gibi 1999 Stratejik Konsepti'nde de Avrupa'nın ve Kuzey Amerika'nın güvenliğinin bölünmezliği tekrar vurgulanmıştır (Reichard, 2016). 1999 yılındaki Stratejik Konsept ekonomik, siyasi, çevresel ve sosyal etkenleri savunma boyutuna eklemiş ve Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan yeni riskleri belirlemiştir. İnsan hakları ihlalleri, etnik çatışmalar, siyasi istikrarsızlıklar, terörizm, ekonomik kırılganlıklar ve nükleer silahlar gibi yeni riskler NATO'nun yeteneklerinin geliştirilmesi için NATO tarafından dışa vurulan ve ifade edilen bir realite ortaya çıkarmıştır.

Yeni riskler ve savunma boyutu 1999 Stratejik Konsepti'nde NATO'nun özellikle kendi kültürel değerleri açısından bir güvenlik projesi olduğunu tekrar yinelemesine neden olmuş ve güvenlik alanının dışına taşınma konusundaki görüşler ilerlemiştir (Behnke, 2013:157). Güvenlik alanının genişleme boyutuna ilişkin görüşler, 11 Eylül ile gün yüzüne çok açık bir şekilde çıkmış ve 11 Eylül sonrası dünyada NATO'yu canlandırma çabaları aciliyet kazanmıştır. İttifak, Avrupa-Atlantik bölgesinin güvenliğini sağlamak noktasında NATO'ya vazgeçilmez bir rol oynaması için fırsat vermiş ve 11 Eylül tartışmalı bir şekilde NATO tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. 11 Eylül sonrası 2002 Prag, 2004 İstanbul ve 2006 Riga zirvelerinde NATO üyesi ülkeler değişen dünyada terörizm de dâhil olmak üzere yeni tehditlerle başa çıkma becerilerini en üst düzeye çıkarmak için örgütün



dönüşüm sürecini hızlandırmaya yönelik bir kararlılık göstermişlerdir (Orfy, 2011:79).

Günümüze kadar NATO tarafından yürütülen tek terörle mücadele operasyonu Akdeniz’de yapılan Active Endeavour¹ operasyonu olmuştur. Davis’e göre KİS ve terörizmi önlemeye yoğunlaşmış olan bu operasyon NATO’nun gelecekteki terörle mücadele operasyonları için bir şablon olarak düşünülmemiştir (Davis, 2011). Ancak operasyonları terörle mücadele ile sınırlı olmayan NATO, Batı Balkanlar’da istikrarın genişlemesine katkı sağlamış, Kosova’da güvenli bir ortamın devamı için destek vermiş, Afganistan hükümetine güvenlik desteğinde bulunmuş, Darfur’daki Afrika Birliği’ni desteklemiş ve Irak Güvenlik Güçleri’ne eğitim vermiştir. Operasyonlardan görüldüğü üzere NATO’nun askeri ve politik dönüşümü ve operasyonları birbirleriyle iç içe geçmiştir. NATO’ya ilişkin askeri yetenekler, komuta ve kuvvet yapısı, danışma, planlama ve karar alma süreçlerinin kalıcı bir şekilde işlenmesinin arkasında operasyonların gücü vardır. Ortaklıkların artması, örgütün genişlemesi, NATO Mukabele Kuvveti’nin kurulmasıyla beraber askeri ve siyasi dönüşüm kendini göstermiştir. Söz konusu dönüşüm çerçevesinde uluslararası toplumun güvenliği ve barışı için yürütülen gayretler, İttifak’ın operasyonel desteğini de önemli ölçüde yükseltmiştir (Palmer, 2006).

NATO’nun dönüşümünde önemli bir etken de Balkanlar’daki operasyonlardır. Polis kuvvetlerinin kullanımında, Sivil-Askeri İşbirliğinde (CIMIC) ve istihbarat paylaşımında gerçekleşen dönüşümü etkileyen Balkanlar’daki operasyonlar, NATO’nun geleneksel toplu savunma taahhüdünü sorgular hale getirmiş ve yürütülecek ortak eylemlerin parametrelerinin tarif edilmesine neden olmuştur. Kosova’da Kosova Gücü (KFOR), Bosna ve Hersek’te Uygulama Gücü (IFOR) ve İstikrar Gücü’nün (SFOR) konuşlandırılmasında NATO üyesi olmayan ülkeler ve Ortak ülkelerden birliklerin katılmasıyla gerçekleşen operasyonlar, 5. Madde² kapsamı dışında meydana gelmiştir. Balkanlar’daki operasyonlar kapsam dışındaki kriz mukabele operasyonlarında NATO ve NATO üyesi olmayan katılımcı ülkeler arasında askeri ve politik bir işbirliği biçiminin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu biçim artık NATO’nun büyük

¹ Akdeniz’de terörle mücadele kapsamında bir deniz güvenliği operasyonu

² NATO/Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü Antlaşma Metni, Madde 5: Taraflar, Kuzey Amerika’da veya Avrupa’da içlerinden bir veya daha çoğuna yöneltilen silahlı bir saldırının hepsine yöneltilmiş bir saldırı olarak değerlendirileceği ve eğer böyle bir saldırı olursa BM Yasası’nun 51. Maddesinde tanınan bireysel ya da toplu öz savunma hakkını kullanarak, Kuzey Atlantik bölgesinde güvenliği sağlamak ve korumak için bireysel olarak ve diğerleri ile birlikte, silahlı kuvvet kullanımı da dâhil olmak üzere gerekli görülen eylemlerde bulunarak saldırıya uğrayan Taraf ya da Taraflara yardımcı olacakları konusunda anlaşmışlardır. Böylesi herhangi bir saldırı ve bunun sonucu olarak alınan bütün önlemler derhal Güvenlik Konseyi’ne bildirilecektir. Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliği sağlamak ve korumak için gerekli önlemleri aldığı zaman, bu önlemlere son verilecektir.



operasyonlarında bir kural haline gelmiştir (Palmer, 2006). Balkanlar'daki şiddet de NATO'nun dönüşümünü sağlamıştır. NATO'nun 1995 yazında Bosna ve Hersek'te gerçekleşen müdahalesi, Birleşmiş Milletler'in silah ambargosuna ve uçuşa kapalı hava sahası uygulamasına desteği ve askeri olası durum planlaması için bulunması çatışmaları yatıştırmış ve hayatların kurtarılmasını sağlamıştır. Bütün bunlara rağmen savaş sona ermeyince NATO on iki günlük hava hareketinde bulunmuş ve savaşa son veren Dayton Barış Anlaşması'nın yolunu açmıştır. Anlaşma sonrası NATO ilk kez kuvvet konuşlandırmış ve İttifak ile gelen netice Soğuk Savaş sonrası NATO'nun kimliğinin şekillenmesine büyük bir katkı sağlamıştır (Pardew and Bennett, 2006). Özellikle Bosna ve Hersek'te kazanılan askeri başarı, uluslararası sivil programların başarısı ile yakından bağlantılı olmuş ve kalıcı ve istikrarlı bir barışın oluşması için NATO yoğun şekilde çalışmıştır (Pardew and Bennett, 2006).

Afganistan'da yürütülen operasyonlar da NATO'nun dönüşümüne etki etmiş ve NATO'nun Afganistan'daki angajmanı, İttifak'ı tam olarak geleneksel Avrupa-Atlantik merkezli alanın dışına taşımıştır. Terörizmin küresel etkisinin farkına varan NATO, uzun süreli ve uzak mesafeli operasyonlar için hızlı hareket etmenin gerekliliğine Mayıs 2002'de Reykavik'teki toplantılarda örgütün dışişleri bakanları ile karar vermiş ve etkileşim ve işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik yeni bir süreç başlamıştır (Palmer, 2006). Bu süreçte değişim, İttifak'a katılan yeni üyelerin ortaya koymuş olduğu görüşler ve yeteneklerin etkisi ile enerji dolu bir dönemde sonuçlanmış ve hızı devamlı artan, dik bir öğrenme eğrisinde ilerlemiştir.

Örgütün dönüşümünde ve kendisini yeniden yapılandırmasında 2010 tarihindeki Lizbon Zirvesi de önemlidir. Zirvede kabul edilen Yeni Stratejik Konsept'te kriz yönetimi, kolektif savunma ve işbirliğinin aktif bir şekilde kullanılması tekrar kararlılıkla belirtilmiştir. Konseptte kriz yönetimlerine katkısı ve karmaşık sorunların çözümü için askeri araçlardan yararlanmanın temel olarak kullanılması gerektiğinin altı çizilmiş ancak tek başına yeterli olmadığı da kararlı bir şekilde vurgulanmıştır. Bu nedenle konseptte örgütün diğer aktörlerle birlikte çalışması gerektiği değerlendirilmesinde bulunulmuş ve aktörlerin birarada askeri, sivil ve siyasi kriz yönetim araçlarını etkili bir şekilde kullanarak çözüm üretebilmesi öngörülmüştür (Demir, 2012:87-88). Bu anlamda NATO operasyonları için Yeni Stratejik Konsept'in önerileri kamu diplomasisi perspektifindedir. Yeni Stratejik Konsept, ilerleyen dönemlerde yürütülecek NATO misyonları açısından sivil toplum örgütleri, askeri olmayan yetenekler, uluslararası örgütler ve NATO üyesi olmayan ülkelerle ortaklıkları kapsayan bir tutuma ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir (Davis, 2011).

Yeni konsept askeri kapasite niteliğine ek olarak sivil operasyonlar üzerine de eğilmiş ve örgütün sivil operasyonları yapma becerisini de ilerletmeyi amaçlamıştır (Demir, 2012:87-88). Zirveler ve politikalarda gözle görülür bir neoliberalizm etkisi vardır. Çatışma olan ortamda ticaretin, insan haklarının,



kapitalizmin ve demokrasinin güçlenmesi mümkün olmadığı gibi tehditlerin varlığı ve işbirliğinin devamı NATO'nun güçlenmesine neden olmaktadır. İnsan hakları, demokrasi gibi etmenlerin ilerlemesi için önemli bir aracı olan NATO'nun dönüşümü bu nedenle günümüzde hep çatışmadan işbirliğine yöneliktir (Şahin, 2016:197). Görüldüğü üzere NATO, söz konusu stratejik konseptler ve operasyonlarını güç elde etmek ve etkili olabilmek adına kamu diplomasisi perspektifinde uluslararası politik hedeflere ulaşabilmek için kullanmaktadır.

Afganistan Operasyonu ve Kamu Diplomasisi Faaliyetleri

NATO'nun Afganistan'a yönelik kamu diplomasisinde kullandığı temel uygulamalar esasında 'eğitim', 'kültür' ve 'savunuculuk' tur. Kültür uygulamasında bilgi akışı hem içe hem de dışa doğrudur (Cull, 2009:25). Kültür uygulaması ile uluslararası bir aktör, kendilerini ve çıkarlarını anlatma yoluna gitmekte, kendi lehine gönüllüler kazanmak için uğraşı vermekte ve temsil edilen değerleri tanıtarak karşılıklı etkileşim oluşturmaya çalışmaktadır. Eğitim uygulaması ise ortak değerlerin yaratılması açısından önemlidir. Kaldı ki kültür ve eğitim kamu diplomasisinde iç içe geçmiş durumdadır. Çünkü eğitim ve kültür benzer faaliyetlerde bulunarak kamu diplomasisi uygulamalarını mikro ölçekte insan üzerine odaklamaktadır. Bu iki uygulamanın önemli bir amacı fikirleri aktararak ülke içinde ve dışında bir aktörün kendilerine hizmet edilmesini sağlamaktır.

Savunuculuk ise bir aktörün uluslararası çevreyi yönetmek için yaptığı girişimlerdir. Savunuculuk, fikir ya da yabancı bir halkın zihninde bir aktörün genel çıkarlarını aktif bir biçimde belirli bir politikanın desteklenmesi üzerine uygulanması ve bunun için uluslararası iletişim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesidir. Savunuculuk unsurlarına kamu diplomasisinin tüm alanlarında rastlanmaktadır. Herhangi bir kamu diplomasisinin merkezinde ona en yakın bağlı bürokrasinin unsurlarını yerleştirme eğilimi söz konusudur (Cull, 2009:18-19). Yabancı halkların dikkatini çekmek olan savunuculuk aynı zamanda onlarla karşılıklı anlayışı geliştirmek, kamu diplomasisini yürüten aktörle ilgili bilgilendirmede bulunmak ve kamuoyunun rızasını almaktır (Sancar, 2012:183).

11 Eylül saldırıları sonrasında Birleşik Devletler tarafından Afganistan'da teröre karşı *Endering Freedom Operasyonu* başlatılmış ve operasyon iki amaç üzerine inşa edilmiştir. Operasyonun ilk amacı Taliban Rejimini devirmek, ikinci amacı ise Batı kimliğini ve değerlerini aktarmak olmuştur. Bu süreçte Afganistan'daki güvenlik endişesi nedeniyle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 20 Aralık 2001 tarihinde aldığı 1386 sayılı karar ile Uluslararası Güvenlik ve Destek Gücü (ISAF) kurulmuştur. Uluslararası Güvenlik ve Destek Gücü ilk etapta Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi yetkisi altında istekli ülkelerden oluşan bir koalisyon niteliğinde konuşlandırılmıştır



(Şahin, 2016:203). Afganistan Savaşı sonrasında NATO Ağustos 2013'de Birleşmiş Milletler'in kararıyla Uluslararası Güvenlik ve Destek Gücü'nün komutasını devralmıştır (Shafiq, 2016). NATO sert gücü ile Afganistan'ın güvenliği için önemli görev üstlenirken aynı zamanda ülkenin yeniden yapılandırılması için de önemli görevleri yerine getirmiştir. Bu doğrultuda NATO komutasında bulunan Afganistan hükümetine destek olmak için asayiş sağlayan Uluslararası Güvenlik ve Destek Gücü, Afganistan'a yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerini ülke genelinde kültür, eğitim ve savunuculuk uygulaması ile yerine getirmiştir. Uluslararası Güvenlik ve Destek Gücü, Afganistan Savaşı sonrası yeniden yapılandırma ekipleri ile zarar görmüş bölgelerin yeniden inşası için çabalamış, altyapı eksikliklerinin giderilmesi için çalışmış ve uluslararası örgütlerin insani yardımlara ilişkin ülkede yürüttüğü çalışmalara destek olmuştur.

NATO'nun operasyon öncesi ve sonrası kamuoyuyla iletişimi isyanlarla mücadelede de kendini göstermiştir. İsyanlara yönelik başlatılan geniş kapsamlı yeni sivil-asker kampanyası veya COIN Stratejisi önemli bir kamu diplomasisi faaliyeti olarak uygulanmıştır. Afgan hükümeti ve vatandaşlar ile ilişkileri ilerleterek aşırı grupları izole etmeyi hedefleyen COIN Stratejisi başarı getirmiş ve isyanları azaltmıştır (Şahin, 2016:204). 2003 yılında ISAF / COIN mücadelesi komutasını devralan NATO (Charters, 2015:192) bir anlamda halkın kültürünü anlamış, Afgan kamuoyunun mücadeleye ilişkin rızasını almış ve örgütün gücünü yerel geleneklere duyarlı bir şekilde kullanmıştır.

NATO, Afganistan'ın yeniden yapılanması ve kalkınması için Birleşmiş Milletler ve Afgan hükümeti ile işbirliği içinde çalışmıştır. NATO, kurumsal çerçevesinde evrensel değerleri benimsetme amaçlı kamu diplomasisi faaliyetlerinde bulunmuş ve bu noktada insan haklarının geliştirilmesi, hukukun üstünlüğü ve iyi yönetim anlayışının inşasının kademeli olarak Afgan makamlarında güçlendirilmesine yardımcı olmuştur. 2014 yılı sonuna gelindiğinde ise bu tür çalışmalar aşamalı olarak kaldırılmış ve bu işler Afgan hükümetine, geleneksel kalkınma aktörlerine, sivil toplum örgütlerine ve özel sektöre devredilmiştir (ISAF's Mission in Afghanistan). Ancak 2014 sonrası Afganistan'da NATO'nun varlığına ilişkin çeşitli tartışmalar da yaşanmıştır. 2010 NATO zirvesinde NATO Genel Sekreteri ve Afgan Devlet Başkanı Karzai tarafından uzun süreli işbirliği bildirisi imzalanmıştır. Belirsizliklerin bir kısmını gideren bu bildiri NATO 2014 sonrası için özellikle Afgan polis ve ordusuna destek vermeyi taahhüt etmiştir. Benzer şekilde Birleşik Devletler ve Afganistan arasında da "Stratejik Ortaklık Anlaşması" imzalanmış ve Birleşik Devletler bu anlaşma ile "NATO Dışı Ana Müttefik" (Major Non-NATO Ally) olarak Afganistan'ı kabul etmiştir. Ayrıca Birleşik Devletler bu anlaşma ile Afganistan'a 2024 yılına kadar ekonomik, askeri ve ticari destek vaadinde bulunmuştur (Bingöl, 2012:369-370).



Savunuculuk uygulaması, herkesi belirli bir konu üzerinde ortak noktada buluşturma işlevi görmektedir ve karşı tarafın kültürel yapısını değerlendirerek kamu diplomasisini faaliyete geçirmektedir (Sancar, 2012:184). Afganistan'ın kültürel yapısını dikkate alarak çalışmalarını yürüten NATO, Afgan demokrasisinin geliştirilmesi, Afgan Ulusal Güvenlik Kuvvetleri'nin uzun vadede kalkınması, uyuşturucu ticareti ve yolsuzlukla mücadele, eski isyancıların topluma entegre olması için çeşitli görevleri yerine getirmiştir (Şahin, 2016:205). NATO, Afganistan'ı geliştirebilmek adına yürüttüğü politikalar ve projeler ile Afganların geleceğine yatırım yapmak için yardımcı olmuştur. Afganların uygulayacakları projelere öncelik veren, bu projeleri etkinleştirmeleri için çalışan NATO, sulama ağı inşasından mermiler yerine lazerlerle donatılmış tüfeklerle eğitim gören öğrencilere, tarımı desteklemekten inşaat projelerine kadar Afganlarla ortak çalışmış ve her anlamda Afganların belirli değerler çerçevesinde yetiştirilmesi için büyük bir çaba göstermiştir (Snyder, 2006).

NATO'nun Afganistan'daki kamu diplomasisi faaliyetleri arasında önemli bir uygulama da eğitime ilişkin olarak NATO Kamu Diplomasisi Birimi tarafından düzenlenen NATO-Afgan Öğrenci Forumu olmuştur. İlk forum 21-23 Eylül 2006 tarihleri arasında Brüksel'deki NATO Karargâhı'nda gerçekleştirilmiştir. Birleşmiş Milletler Uluslararası Barış Günü kapsamında yapılan programda NATO'nun Afganistan'daki misyonu ve Afgan halkının günlük yaşamı üzerindeki etkileri üzerine odaklanılmıştır (First NATO-Afghan Student Forum). NATO-Afgan Öğrenci Forumu genç Avrupalılara Afgan meslektaşlarıyla görüşme, görüş alışverişinde bulunma ve kişisel temaslar yoluyla Afgan yaşamını öğrenme imkânı sunmayı amaçlamıştır. Genel olarak forumlara üst düzey NATO yetkilileri, akademisyenler, bürokratlar, uzmanlar, çeşitli uluslararası ve bölgesel örgüt temsilcileri, askeri yetkililer ve öğrenciler katılmıştır. NATO'nun Afganistan'daki güvenliği ve yeniden yapılanma noktasında oynadığı rolleri konuşmak üzere düzenlenen forumlar Afganistan'ın geleceğine odaklanmıştır. Özellikle forumlar Afganlı öğrencilere uzakta olan insanlarla bağlar kurma fırsatı vermiş ve istikrarlı, barışçıl, demokratik ve müreffeh bir Afganistan için öğrencilerin etkilenmesi amacı güdülmüştür.

NATO'nun Afganistan'daki kamu diplomasisi, Birleşik Devletler politikasına destek sağlanması anlamına da gelmektedir. Çünkü devlet üstü kuruluşlar hükümetlerin stratejilerini doğrulayan, eylemlerine meşruiyet kazandıran sosyal paydaşlardır ve büyük devletlerin kendi dış politika hedeflerine ulaşabilmeleri için kullanılabilirlerdir. Bu bağlamda NATO, Birleşik Devletler ile birlikte hareket etmiş ve kamu diplomasisi faaliyetleriyle Birleşik Devletlerin bölgedeki politikalarına destek sağlamıştır. NATO'nun Birleşik Devletler dış politikasına destek sağlaması ve Birleşik Devletler ile hareket etmesi kamu diplomasisi uygulamalarına meşruluk sağlamıştır (Sancar, 2012:106).



Sonuç

Gün geçtikçe savaşların askeri boyutunda değişimler yaşanmaktadır. Değişimler savaşların yeni aktörler tarafından ve çok farklı yöntemlerle yürütülmesine neden olmaktadır. Değişimin çok farklı yönleri eski savaşlarla yeni savaşları birbirinden farklı hale getirmektedir. Strateji, askeri örgütlenme, lojistik, sağlık hizmetleri, gıda temini, kullanılan silahlar vb. yeni savaşlar eskilerden ayrılmaktadır (Ozan ve Progonati, 2012:52). Yeni savaşlara uygun bir çizgi belirleyen NATO ilk olarak üyelerinin toplu savunmalarını amaçlamaktadır. İlk kurulduğunda Kuzey Atlantik bölgesinde demokratik barışın muhafaza edilmesine odaklanan NATO, zamanla ilgi ve etki alanını genişletmiş ve neo-liberal kuramın tesiri ile farklı bir boyuta geçmiştir.

Neo-liberal etkiyle NATO'nun Batı değer ve fikirlerinin genişletilmesini güvenlik rejimine yerleştirdiği görülmektedir. Özellikle ülkelerin NATO'ya katılabilmek için belirli siyasi ve ekonomik hedefleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bir şekilde NATO, üye olmak isteyen ülkeleri Batı'nın siyasi inançları ve ekonomik düzenlemelerini benimsemeye teşvik etmektedir. NATO'nun yıllar içindeki değişimine bağlı olarak alan içi ve alan dışında barış, işbirliği, istikrarı sağlamak için çabalaması, diyalog oluşturma gayretleri, güvenlik bölgesinin dışına müdahaleler yapması, insani yardımlarda bulunması, üye sayısının artması ve genişlemesi ile politik ve askeri dönüşümü iç içe geçmiş biçimdedir.

NATO'nun askeri yetenekleri, genişlemesi ve artan ortaklıkları ile birlikte bilgiyi kullanabilmesi kamu diplomasisi etkinliğini arttırmıştır. Bu etkinliğin artmasında operasyonların ve stratejik konseptlerin etkisi kaçınılmaz şekilde olmuştur. NATO'nun toplumun barış ve güvenliğine ilişkin yürüttüğü çalışmaları, adaptasyon yeteneği, Bosna ve Kosova'da gerçekleştirdiği operasyonlardan edindiği tecrübeler, kendi toprakları dışında da kuruluş değerlerini savunması ve yeni roller üstlenmesi örgütün strateji dönüşümlerine etki etmiştir. Dönüşümler neticesinde NATO Kamu Diplomasi Birimi kurulmuş ve neo-liberalizmle beraber kamuoyunun da önem kazandığı çok katımlı bir işbirliği ön plana çıkmıştır. Bu doğrultuda Afganistan'da yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri doğrudan ve dolaylı olarak kitleleri harekete geçirmiş ve işbirliği ile isyanlar bastırılmıştır. NATO'nun yeniden yapılandırma çalışmaları, COIN Stratejisi, Birleşmiş Milletler, Birleşik Devletler ve Afgan hükümeti ile işbirliği içinde çalışması, her platformda diyalog ve işbirliği yollarını araması, nötr ortamları bile pozitif çevirmeye çalışan ilkelerle iletişim kurma girişimleri ve Afgan demokrasisinin geliştirilmesi için gayretleri Afganistan'da yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin ne denli çeşitli yollarla yürütüldüğünü gözler önüne sermektedir.

NATO'nun kamu diplomasisi faaliyetlerinde güvenlik ve demokrasi inşası Afganistan hükümeti, Afgan vatandaşları ve üye olmayan ülkelerle ikili



ilişkilerin ortak bir zeminini oluşturmuştur. Ayrıca Afganistan'a müdahalede güvenlik gerekçesi diyaloga eklenmiş ve kamu diplomasisi faaliyetleri Afganlara uygun bir tarzda sistemli olarak yürütülmüştür.

Bu sonuçlar ışığında NATO operasyonları ve kamu diplomasisi literatürüne önemli katkı sağlayan bu çalışma; ilgili literatüre yönelik araştırmalarda bulunacaklara yol gösterici olacak ve operasyonların başarıyla sonuçlanabilmesi için yürütülen ya da yürütülecek çalışmalara farklı bir bakış açısı getirecektir.

Kaynakça

- Arıboğan, D. Ü. (1998). *Kabileden Küreselleşmeye*. İstanbul: Sarmal Yayınları.
- Behnke, A. (2013). *NATO's Security Discourse After the Cold War: Representing the West*. New York: Routledge.
- Bingöl, O. (2012). ABD ve NATO'nun Afganistan Krizi'nden Çıkış Planı: Geçiş Safhası, Güvenlik Sorumluluğunun Devri, Geri Çekilme. M. S. Erol (ed.). *Sıcak Barış'ın Soğuk Örgütü: NATO içinde*. Ankara: Barış Platin Yayınları, ss. 361-376.
- Bozkır, V. (2013). Kamu Diplomasisinin Alanları ve Çerçevesi. A. Yalçınkaya ve Y. Özgen (ed.). *Kamu Diplomasisi içinde*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, ss. 31-50.
- Charters, D. (2015). COIN Intelligence: Looking Forward by Looking Back. L. E. Cline and P. Shemella (ed.). *The Future of Counterinsurgency: Contemporary Debates in Internal Security Strategy: Contemporary Debates in Internal Security Strategy içinde*. California: ABC-CLIO, ss.185-206.
- Cull, N. J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: Figueroa Press.
- Demir, S. (2012). Stratejik Konseptler ve NATO'nun Dönüşümü. M. S. Erol (ed.). *Sıcak Barış'ın Soğuk Örgütü: NATO içinde*. Ankara: Barış Platin Yayınları, ss.57-114.
- Erol, M. S. ve Oğuz, Ş. (2012). NATO ve Kriz Yönetimi. M. S. Erol (ed.). *Sıcak Barış'ın Soğuk Örgütü: NATO içinde*. Ankara: Barış Platin Yayınları, ss.147-170.
- Hocking, B. (2005). Rethinking the "New" Public Diplomacy. J. Melissen (ed.). *The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations içinde*. New York: Palgrave MacMillan, ss.28-42.
- İskit, T. (2012). *Diplomasi Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Jafarov, S. (2007). *Dünden Bugüne Rusya – NATO İlişkileri*. Bursa: Ezgi Kitabevi.



- Karabulut, B. (2012). NATO'nun Dönüşüm Süreci: Askeri Savunma İttifakından Küresel Güvenlik Örgütü'ne. M. S. Erol (ed.). *Sıcak Barış'ın Soğuk Örgütü: NATO içinde*. Ankara: Barış Platin Yayınları, ss.115-145.
- Kissinger, H. (2012). *Diplomasi*. Çev. İbrahim H. Kurt, XI. Basım, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Nye, J. S. ve Welch, D. A. (2013). *Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak*. Çev. Renan Akman, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Oktay, E. (2012). NATO'nun Dönüşümü ve Kamu Diplomasisi'nin Artan Rolü. *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 9, Sayı 34, ss. 125-149.
- Orfy, M. M. (2011). *NATO and the Middle East: The Geopolitical Context Post-9/11*. New York: Routledge.
- Ozan, E. ve Progonati, E. (2012). Yirmi Birinci Yüzyılda Savaşın Değişken Karakteri. M. S. Erol (ed.). *Sıcak Barış'ın Soğuk Örgütü: NATO içinde*. Ankara: Barış Platin Yayınları, ss.37-56.
- Reichard, M. (2016). *The EU-NATO Relationship: A Legal and Political Perspective*. New York: Routledge.
- Ringsmose, J. and Rynning, S. (2011). Taking Stock of NATO's New Strategic Concept. J. Ringsmose and S. Rynning (ed.). *Perceptions of NATO and the New Strategic Concept* içinde. Copenhagen: Danish Institute for International Studies, ss.7-22.
- Rynning, S. (2011). What does Geography Tell us about NATO's Durability? An Interpretation. L. N. Rodrigues and V. Dubovyk (ed.). *Perceptions of NATO and the New Strategic Concept* içinde. Amsterdam: IOS Press, ss.13-24.
- Sancar, G. A. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta, 2012.
- Seib, P. (2009). Public Diplomacy and Journalism: Parallels, Ethical Issues, and Practical Concerns. *American Behavioral Scientist*, Vol. 52, No.5, ss.772-786.
- Sönmezoğlu, F. (2010). *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*. İstanbul: Der Yayınları.
- Szondi, G. (2008). Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences. *Discussion Papers in Diplomacy* içinde. Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', Netherlands, No:112.
- Şahin, G. (2016). *Küresel Güvenlik ve NATO: Teori, Aktör, Tehdit, Risk*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Şenyuva, Ö. ve Üstün, Ç. (2013). Soğuk Savaş Sonrası NATO'daki Değişimler ve Türkiye. M. Aydın (ed.). *NATO-Türkiye İlişkileri* içinde. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, ss. 21-35.



Tuch, H. N. (1990). *Communicating With the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*. New York: St.Martin's Press.

Yiğittepe, L. (2017). *NATO: Güvenlik Politikaları ve Terörle Mücadele Stratejileri*. İstanbul: Cinius Yayınları.

İnternet Adresleri

Committee on Public Diplomacy,
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69272.htm, 11.01.2018.

Davis, Jacquelyn, "11 Eylül'den sonra NATO: Amerikan Görüş Açısı", *NATO Dergisi*, 2011.

<https://www.nato.int/docu/review/2011/11-september/NATO-US-Perspective-9-11/TR/index.htm>, 13.01.2018.

First NATO-Afghan Student Forum,
https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_22176.htm, 20.01.2018.

ISAF's mission in Afghanistan (2001-2014) (Archived)
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69366.htm, 19.01.2018.

NATO Divisions and Views of Interns,
<https://www.nato.int/cps/en/natolive/71161.htm>, 11.01.2018.

NATO Public Diplomacy Division's Co-Sponsorship Grants,
<https://www.nato.int/cps/en/natohq/63610.htm>, 12.01.2018.

NATO's Purpose,
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_68144.htm?, 09.01.2018.

Palmer, Diego A. Ruiz, "NATO'nun Dönüşümünde Operasyonların Etkisi", *NATO Dergisi*, 2006.

<https://www.nato.int/docu/review/2006/issue4/turkish/analysis1.html>, 13.01.2018.

Pardew, James and Bennett, Christopher (2006) NATO'nun Gelişen Operasyonları, *NATO Dergisi*

<https://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/turkish/art1.html>, 13.01.2018.

Public Diplomacy Division a,
<http://archives.nato.int/public-diplomacy-division-pdd>, 09.01.2017.

Shafiq, Mohammad, "Afganistan'ın Yanında Olmak: Stratejik Seçim", *NATO Dergisi*, 2016.

<https://www.nato.int/docu/Review/2016/Also-in-2016/afghanistan-defense-nato-support/TR/index.htm>, 19.01.2018.

Snyder, James, "NATO Dispatch: Kabul", *NATO Review*, 2006.
https://www.nato.int/docu/review/2006/road_riga/Dispatch_Kabul/EN/index.htm
(Erişim Tar: 20.01.2018).

The Edward Murrow Center of Public Diplomacy, What is Public Diplomacy?
<http://fletcher.tufts.edu/Murrow/Diplomacy>, 06.02.2014.

The Edward Murrow Center of Public Diplomacy (b), Definitions of Public Diplomacy, <http://fletcher.tufts.edu/Murrow/Diplomacy/Definitions>, 07.02.2014.

